

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno CCCXLVII. ad annum CCCCI.

Parisiis, 1644

Historia Concilii Constantinopolitani Primi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15256

ANNO
CHRISTI
381.

Η ΑΓΙΑ ΠΡΩΤΗ
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

CONCILIVM PRIMVM
CONSTANTINOPOLITANVM
GENERALE SECVNDVM.

HISTORIA CONCILII
CONSTANTINOPOLITANI PRIMI.

QVARTO post Sardicensem Synodum anno, Constante^a imperatore, cuius principatus orthodoxis pastoribus asylum semper ac murus fuerat aduersus Arianos furor & incursum, in Galliis Magnentii dolis extincto, Constantius fratris siue beneuolentia, siue metu tamquam repagulis solutus, & ad ingenium reuersus, quid-

^a Socrat. lib. 2. cap. 20. & 21. Theod. lib. 2. c. 13. Sozom. lib. 4. ca. 1. & 2.

quid contra ecclesiam irarum velut aquarum aestuoso gurgite collegerat inuitus, non magis sacrilege, quam impudenter effudit. Quod nihil attinet aliis explicare verbis, quam Hilarii^b Pictaniensis episcopi, qui eius temporis colluuiionem ut fortissime pertulit, ita & infectatus est acerrime. Proclamo, inquit, tibi Constanti, quod Neroni locuturus fuisset, quod ex me Decius & Maximianus audirent: contra Deum pugnas, contra ecclesiam scuis, sanctos persequeris, praedicatores Christi odis, religionem tollis, tyrannus non iam humanorum, sed diuinorum. Haec tibi a me atque illis socia atque communia sunt: at vero nunc propria tua accipe. Christianum te mentiris, Christi nouus

^b Hilari. in lib. contra Constantian.

Rr iij

...ato se
...i suspi
...na lau
...carunt.
...o faue
...ost Ale
...umafus,
...oc schi
...niuer.
...ue Eu
...ili, ca
...s alteri
...um, vt
...alteru
...derstes
...re, fo
...ureiu
...i pro
...Quod
...latum
...dore
...ticum
...n gra
...nar
...Cu
...dalis
...tulino
...x iis
...Con
...eco
...Con
...sque
...om
...ter
...Gre
...inas
...que
...pud
...4
...&c.

hostis es: antichristum præuenis, & arcanorum mysteria eius operaris. Condis fidem, contra fidem uiuens: doctor profanorum es, indoctus piorum: episcopatus tuis donas, bonos malis demutas; sacerdotes custodia mandas; exercitus tuos ad terrorem ecclesie disponis; Synodos contrahis, & occidentalium fidem ad impietatem compellis: conclusos urbe una minis terres, fame debilitas, hieme conficis, dissimulatione deprauas: orientales autem dissensiones artifex nutris, blandos elicis, fautores instigas, veterum turbator es, profanus nouorum es: omnia sæuissima sine inuidia gloriosarum mortium peragis. Nouo inauditoque ingenii triumpho de diabolo vincis, & sine martyrio persequeris. Plus crudelitati vestrae Nero, Deci, Maximiane debemus: diabolum enim per vos vicimus. Sanctus ubique beatorum martyrum sanguis exceptus est: dum in his dæmones rugiunt, dum ægritudines depelluntur, dum admirationum opera cernuntur, eleuari sine laqueis corpora, & suspensis pede feminis vestes non desuere in faciem, vri sine ignibus spiritus, confiteri sine interrogantis incremento fidei. At tu omnium crudelitatum crudelissime damno maiore in nos, & venia minore desceus. Subrepis nomine, blandimento occidis, specie religionis impietatem peragis, Christi fidem Christi mendax prædicator extinguis. Non relinquis saltem miseris excusationes, ut æterno iudici suo penas, & aliquas laniatorum corporum præferant cicatrices, ut infirmitas defendat necessitatem. Scelestissime mortalium, omnia persecutionis mala ita temperas, ut excludas & in peccato veniam, & in confessione martyrium. Sed hæc ille pater tuus artifex humanarum mortium docuit, vincere sine contumacia, iugulare sine gladio, persequi sine infamia, odire sine suspicione, mentiri sine intelligentia, profiteri sine fide, blandiri sine bonitate, agere quod velis, nec manifestare quæ velis. hæc Hilarius. Sic itaque sæuiente Constantio, ex Arianae sectæ stipite, quam ut Babylonicam arborem Nicæna ac Sardicensis securis succidisse videbatur, complures rami, tres potissimum pullularunt. Quorum primus Macedonius fuit, quem, eiecto Paulo Alexandri successore, Constantinopolitanæ ecclesie præfecerat Constantius. Is primum nihil aliud quam Ariam sapiebat. Verum in episcopatu administrando non modo apud catholicos, quos tunc ab Homouasio Homouianos cognominabant, obsummam in eos crudelitatem, sed etiam apud Arianos episcopos, præsertim Acacium & Eudoxium, ob immania scelera magnam sibi constauit inuidiam, ipsi etiam inuisus Con-

Dan. 4.

^c Socrat. lib. 1. ca. 10. 12. & 21. Sozom. lib. 3. c. 6. & 8. & lib. 4. c. 1. Theod. lib. 9. hæret. fab. c. de Macedon.

^d Socrat. lib. 1. c. 22. 30. & 34. Sozom. lib. 4. c. 2. 23. & 25.

ANNO
CHRISTI
381.

stantio, quod eo inficio Constantini patris ossa in ecclesiam Aca-
cii martyris transtulisset, idque tanta populi seditione, ut occiso-
rum ciuium sanguine templi vestibulum redundarit. Cum vero
Eudoxius^c Constantinopolitanæ ecclesiæ oculos adiecisset, im-
peratoris abusus indignatione, Acacianis ipsis adiuuantibus,
Macedonio episcopalem adimit dignitatem, ademptam arro-
ganter inuadit. Macedonius rem indigne ferens, ab^f Acacianis
ad Semiarianos conuersus, ut ab eis iniret gratiam, ^g Homœou-
siti vocem cepit usurpare, cum ad eam usque diem in altera Aria-
norum factione constitisset, quæ Filium Patri non ὁμοιοῦτος,
hoc est similis cum illo substantiæ, sed ὁμοιος dumtaxat, id est si-
mitem, Acacio duce contendebat: cuius rei causam^h percunctan-
tibus orthodoxis, Macedoniani per Sophronium Pompeiopolis
Paphlagoniæ episcopum ita responderunt: Homousion respicimus,
ne Patris & Filii hypostases cum Sabellio confundamus: dete-
stamur & eos qui inter Patrem & Filium substantiæ dissimili-
tudinem prædicant: nam plus nimio unum ab altero diuel-
lunt ac distrabunt. Inter hos extreme dissidentes mediam nos
viam tenemus, Filiumque Patri credimus similis esse substan-
tiæ. Hæc illi. Verum elato ac turgido vir ingenio Macedo-
nius, parum ducens aliena inuenta sequi, nisi sectæ alicuius prin-
cipatum obtineret, nouam hæresim exorsus, inⁱ Spiritum sanctum
furere cepit, eumque contendebat nihil ad Patris ac Filii diuini-
tatem & gloriam pertinere: ex quo Macedoniani tum Pneuma-
tomachi, hoc est, Spiritus sancti oppugnatores, tum etiam Semi-
ariani dicti sunt. At non longe post, cum Valens^k imperator nec
Homœousion pati posset; Macedoniani ab eo plus quam credi-
dissent vexati, ad Romanam communionem confugere, & per
legatos coram Liberio pontifice iurarunt in Homousion: tametsi
postea cum Gratianus^l Augustus sub sui principatus initium, li-
beram fidem populis concessisset, velut lutulentæ sues, ac rabidæ
canes, ad lutum & vomitum rediere: nam impunitatis occasione
arrepta episcopi Macedoniani, Antiochiæ Cariæ cõgregati, Fi-
lium non Homousion sed Homœousion pronuntiarut. Aliqui^m ta-
men eorum recte de Filio sentiebant, quamuis Spiritus sancti di-
uinitatem omnes impugnarent. Atque hoc primum, tamquam lo-
lium, ex Ariana segete profeminatum est.

Alterum fuit Aetius, qui ob insignemⁿ impietatem ad^o & di-
ctus est, diaconatu initiatus a Georgio^o Arianorum & Me-
letianorum episcopo. De huius autem ruditate atque inscitia ita

^c Socrat. lib. 1. c. 14. Theodor. lib. 2. cap. 17. Sozom. lib. 4. cap. 25. ^f Nicetas Choniatus. m. lib. 6. Theauri. ^g Socrat. lib. 2. cap. 35. Sozom. lib. 4. cap. 16. Theod. lib. 4. hæret. fabul. cap. de Macedonian. et si male apud Socrat. ^h quousion legitur, pro ⁱ quousion. ⁱ Socr. lib. 3. ca. 8.

^k Socrat. Sozo. Theodor. vbi supra.

^l Socrat. l. 4. c. 11. & seqq. Sozom. lib. 6. c. 10.

^m Socrat. lib. 5. cap. 4. Sozom. lib. 7. cap. 2.

ⁿ Epiphani. hæret. 74. August. hæret. 52. Nazianz. orat. 44.

^o Sozom. lib. 4. c. 28. Socrat. lib. 2. c. 18. ^p Epiphani. hæret. 76.

scribit Epiphanius: Hic Aetius etiam secundum mundanam doctrinam ineruditus erat usque ad perfectam suam aetatem, velut fama refert. Ceterum digressus in Alexandriam, operam dedit Aristotelico cuidam philosopho ac sophistae: & cum sane dialecticas argutias ex illo didicisset, nihil aliud cogitavit, quam quomodo effingeret de Deo Verbo expositionem: & hanc rem attentius aggrediebatur, a summo mane & perpetuo usque; ad vespere in hoc desidens. dico autem in hoc, ut per geometriam quamdam & figuras de Deo diceret ac decerneret, docens ac degens velut summus Arianus. Et cum Arii furiosam doctrinam haberet, amplior pernicies euasit per illorum conuersationem, & contra Filium Dei, & contra Spiritum sanctum linguam suam quotidie exacuit. haec Epiphanius. Eandem vero sophisticam captiosamque argumentandi artem tradidit Eunomio auditori suo: qui cum magistro esset audacior, & ad loquendum proiectior, causam dedit, ut eorum secta Eunomiana cognominaretur. Hi vero non modo Homousson, sed Homaeousson etiam respuebant: itaque Heterousson inducere, hoc est, Patri Filium alterius esse substantiae docuerunt. Eunomius adhuc clarius, inquit Theodoretus, Filium primam & eximiam Patris creaturam esse dicebat: Spiritum autem sanctum ante alias creaturas esse a Filio fabricatum. Tametsi de baptismo etiam delirabat: nam illos tantum admittebat, qui iterum baptismo initiarentur, quem non iuxta formulam apostolis a Christo traditam, in Patris & Filii & Spiritus sancti nomen, sed in Christi mortem conferebat: aliaque id genus effutiit. Ab ea vero, quam profitebantur, dissimilitudine inter Patrem & Filium, Aetius, Eunomius, eorumque sectatores, Anomiani, seu Anomaei dicti sunt. Atque hoc secundum prodiit ex Arianismo portentum.

7 Socrat. lib. 1. c. 18. Theod. lib. 1. c. 27. & 28. & lib. 4. fab. haeret. c. de Aetio & Eunomio. Sozom. lib. 6. c. 26. & 27. lib. 7. c. 6. & Epiphani. ubi supra. Matth. 28.

4 Sozom. lib. 6. c. 16. Epiphani. ubi supra.

1 Socrat. lib. 1. c. 29. Theod. lib. 1. c. 18. & seqq. Sozom. lib. 4. c. 16. & seqq.

6 In dial. aduersus Luciferian. v. 101.

8 Theod. lib. 2. cap. 27. & lib. 4. haeret. fab. c. de Eunom. & Aetio. Hilar. ad Constant. & de Synod. Athanas. epist. ad Iulian. vit. agn. Sozom. lib. 6. c. 26.

Tertium vero ex Ariminensi Conuentu Valentis & Vrsacii fraudibus erupit. qui cum Filium Deum ex Deo, & Patri similem, nec creaturam, ut sunt ceterae creaturae, conclamassent, catholicos episcopos sefellere. Sonabant (inquit Hieronymus) verba pietatem, & inter tanta illa praeconia nemo venenum insertum putabat. De Vrsacii vero nomine abiiciendo verisimilis ratio praebatur: Quia in Scripturis, aiebant, non inuenitur, & multos simpliciores nouitate sua scandalizat, placuit auferr. non erat curae episcopis de vocabulo, cum sensus esset in tuto. Haec Hieronymus. Hausit eam pestem Constantius, & mordicus retinuit. Itaque, inquit Theodoretus, legem tulit, quae prohibebat, ut neque

ANNO CHRISTI 381.

neque Homouſion, neque Heterouſion aueret aliquis dicere Filium Dei. non enim fas eſſe dicebat, Dei ſubſtantiam ſcrutari: in omnibus autem eum Patri ſimilem iuſſit dicere. Neque vero in hac ſimilitudine aſſerenda cum Macedonianis conueniebat. Hi namque aiebant, Filium ſimilem eſſe Dei ſubſtantia: ille vero nequaquam ſimilem ſubſtantia Dei, vel Deo, ſed Patri: inter qua quantum interſit, quidam huius ſectae non ignarus Hilario^a percunctanti explicuit his verbis: Dico Filium diſſimilem Deo eſſe, ſimilem Patri poſſe intelligi, quia Pater voluiſſet creaturam iſtiusmodi creare, qua ſimilia ſui vellet: & idcirco ſimilem Patri eſſe, quia voluntatis eſſet potius Filius, quam diuinitatis: diſſimilem autem Deo eſſe, quia neque Deus eſſet, neque ex Deo, id eſt de ſubſtantia Dei, natus eſſet. Qua inſania dum fureret Conſtantius, ſerre non poterat eos, qui illo modo Verſae nomen uſurparent. Ac primum in Homouſianos draco iſte uſque adeo deſeuiit, ut perſecutionis cauda tertiam ſtellarum partem traxerit. Deinde nec Heterouſion paſſus, illius inuentores^b Aetium & Eunomium abegit in ſolitudinem, unum quidem Phrygiae, alterum Pamphyliae: idem facturum & Eudoxio, qui a multis credebatur re vera primus monſtrum iſtud peperiffe, niſi veritus ille iram Conſtantii, Heterouſii originem in Aetium reieciſſet.

^a Hilar. lib. contra Conſtant.

^b Apoc. 9.

^c Theod. lib. 2. cap. 27. & lib. 4. haeret. fab. c. de Aetio & Eunom. Sozom. lib. 6. cap. 16. & 17.

Haec tres igitur haereſes, velut emiſſae ab una cauea ferae, imperante Conſtantio, vineam Domini demoliri ac perdere non deſinebant: ut interea ſileatur de Photino, quem cum Paulo Samofatenſi & Sabellio ſentientem Sirmiſis Synodus condemnauit: & de Apollinari, qui Chriſto Domino carnem aſſingebat e caelo atque ex ſinu Patris decerptam, & quidem mentis ac rationis expertem. nam mentis vices ac partes Dei Verbum expleuiſſe, & diuinitate in triduo mortuam iacuiſſe iactabat. item de Lucifero Calaritano epifcopo, qui exilium fortiter tulit pro Nicena fide: ſed mox catholicis quibuſdam epifcopis ita ſuccenſuit, ut ab eccleſia receſſerit. tanti viri caſum pie deſleuit Hieronymus. & tandem de aliis, qui tam pugnantibus inter ſe placitis, & per breuia interſtitia facile variantibus, inconfutilem Chriſti tunicam lacerabant, ut auctore Hilario, facta fuerit fiſdes temporum, non euangeliorum. Atque haec variorum dogmatum peſtes ſub Conſtantio, aut paulo poſteius exceſſum coortae, ad Theodoſii uſque principatum longe lateque peruagatae ſunt. Nam Iulianus, quamuis epifcopos a Conſtantio relegatos ad

^d Socrat. lib. 2. cap. 14. Sozom. lib. 4. cap. 5.

^e Gregor. Nazian. epiſt. ad Neſtar. Socrat. lib. 1. cap. 36. Sozom. lib. 6. cap. 25. & 27.

^f In dial. aduerſ. Luciferian.

^g In lib. ad Conſtant. Auguſt.

^h Hieron. in dial. contra Lucifer. Socra. lib. 3. ca. 7. Theod. lib. 3. ca. 4. Sozom. li. 5. ca. 5.

Concil. Tom. 3.

suas ecclesias redire iusserit, ut populorum iniret gratiam: de vera tamen religione, quæ tot laborabat modis, non constabilienda, sed euertenda potius cogitabat. Iouianus^d orthodoxam pietatem colere potius ipse potuit, quam septimestri imperio a tot procellis ac fluctibus vindicare. Valentianus^e & ipse Homousii fidem incensis studiis in occidente tutatus est: sed occidentali imperio, & gerendo cum Sauromatis bello distentus, orientis gubernacula Valenti fratri Ariano credidit, cuius plusquam barbaram feritatem Gregorius Nazianzenus, eorum temporum calamitatem cum Basilio constantissime perpeffus, breuiter perstringit his verbis: Cum illustria fuerint prima Valentis facinora, tum vero illustriora ea certamina extiterunt, quæ postrema aduersum nos habuit. Quænam autem prima dico? Exilia, fugæ, bonorum proscriptiones, insidiæ tam apertæ, quam obscuræ; verborum illecebræ, ubi offerebatur occasio; vis, ubi verborum blanditiis efficere nihil poterat. Alii ab ecclesiis exturbabantur, quicumque scilicet fidem orthodoxam ac nostratam profitebantur: alii introducebantur, nempe qui pestiferam perditamque imperatoris religionem tenebant, qui impietatis chirographa exigebant, qui his etiam atrociora scribebant. Adde presbyteros in mari deslagrantes: adde impios & nefarios belli duces, non Persas superantes, non Scythas in ditionem redigentes, non aliam quamdam barbaram gentem repurgantes; sed ecclesiis bellum inferentes, in altaribus saltitantes, & incruenta sacrificia hominum & victimarum cruore sædantes, ac virginum pudorem per summam contumeliam violantes. hæc Gregorius.

Verum postquam Valens victus a Gothis^g & combustus, meritas sacrilegiorum suorum pœnas luit, Gratianus Augustus Theodosium, quo duce patruicædem ultus, Gothos ad interuentionem profligarat, imperii collegam^h adsciuit, totique præfecit orienti. Is Homousianæ fidei religiosissimus cultor, Thessaloniceⁱ baptizatus, publico cauit^k edicto, ut uniuersæ gentes in eam fidem, quam de Patris & Filii & Spiritus sancti una diuinitate ab apostolo Petro Romanis traditam, Damasus pontifex prædicabat, sublatis dissidiis, & quæ in foro haberi solebant ea de re disceptationibus, conuenirent. Mox Constantinopolim profectus, ut œcumenici^l Concilii præsidio damnatis hæresibus, in unam rectamque fidem consociaret ecclesias, centum & quinquaginta^m catholicæ communionis episcopos, Eucherio & Syagrioⁿ coſſeuocauit, non sine Damasi summi pontificis auctoritate: quod

^d Socr. li. 3. c. 20. & seq. Theod. lib. 4. ca. 2. 3. & 4. Sozom. li. 6. ca. 3. & seq.
^e Socr. li. 4. ca. 1. Theod. li. 4. ca. 5. 11. & 12. Sozom. lib. 6. ca. 6. & 36.

^f Oratione 10. in laudem Basili, circa med.

^g Hieron. in chron. Socrat. lib. 4. cap. 30. Theod. lib. 4. cap. 31. Sozom. lib. 6. cap. 4.
^h Socrat. l. 5. c. 2. Theod. li. 5. ca. 5. & 6. Sozom. lib. 7. cap. 2.
ⁱ Sozom. lib. 7. c. 4. & 6. Socrat. lib. 5. cap. 6.
^k lib. 1. C. de fum. Trin. & fid. cat.

^l Socr. li. 5. cap. 8. Sozom. li. 7. c. 5. & 7. Theod. lib. 5. cap. 8.
^m Socr. ubi supr. Soz. lib. 7. cap. 7. Theod. li. 5. ca. 7. Marcellin. Comes in chron.

ANNO CHRISTI 381.

tum ex antiquis Romanæ ecclesiæ monumentis colligere licet, tum ex his quæ in Concilio Calchedonensi actione prima contra Dioscorum obiecta fuerunt his verbis: Synodum ausus est facere sine auctoritate sedis apostolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum est: tum etiam, quod ipsemet Damasusⁿ testatur nullius esse momenti decreta eius Synodi, cui ipse assensum non præbisset; cum ecclesiasticus^o Canon prohiberet, ne absque Romani pontificis auctoritate ecclesiæ decreta sancirentur. Inter multos vero eximia probitatis viros, qui huic Synodo interfuerunt, numerantur in primis Helladius^p Casariensis episcopus, Basilii magni successor: Pelagius^q Laodicensis, quem ob Nicænam fidem Valens in Arabiae saltus^r relegarat: Amphilocheius^s Iconii in Lycaonia episcopus, qui annos non paucos in solitudine transegerat, Basilii & Gregorii^t socius: Martyrius^u episcopus Marcianopolitanus, Cyrillus^x Hierosolymitanus, qui multis confictatus ærumnis ob Homousii fidem, egregias cum Arianis obierat dimicationes: Gelasius^y Casareæ Palæstinæ episcopus, morum scientiæque fama clarissimus: Acholius^z Theffalonicensis, qui Theodosium per baptismi gratiam Christo regeneravit: utque Isidorum^a Cyrensem, Eulogium^b Edessenum, aliosque imperiali sanctione^c commendatos prætereamus, tres claruere præceteris: unus fuit Gregorius^d Nyssenus, magni Basilii frater, eisdemque non magis consanguinitate, quam eximia pietatis doctrinæque laude coniunctus: alter fuit^e Meletius Antiochenus, admirabili virsanctitate, quæ sub Valentis tyrannide ærumnis, exilio, variis etiam catholicorum contentionibus, crebrisque miraculis illustrata resplenduit. Illum Theodosius adhuc priuatus cum vidisset in somnis, paludamento & corona, insignibus imperii, ab eo donari visus est. Itaque cum ex specie, quam animo retinebat, cum agnouisset in Concilio, mirifice recreatus, honorifico sanctissimi viri complexu vix expleri posse videbatur. tertius fuit sanctus Gregorius Nazianzenus, clarissimum ecclesiæ lumen, qui^f cum Constantinopolitanam ecclesiam a Macedonio, Eudoxio, Demophilo, Arianis episcopis, quorum unus alteri successerat, quadraginta circiter annis labefactatam, variisque errorum fluctibus æstuantem cerneret, orthodoxorum episcoporum studiis ac suffragiis incitatus, ad eam regendam ac densissimis frutetis & vepribus, quæ apostolicam sementem pene oppræsserant, expurgandam accessit. Docebat tunc Gregorius in ecclesiâ^g perexigua, ad quam postea imp. pietatis studio accensi amplif-

Concil. Tom. 3.

S f ij

^o Theod. lib. 2. cap. 22.

^o Socr. lib. 2. c. 5. & 13. Sozom. lib. 3. cap. 9.

^p Theod. l. 5. c. 3. Socrat. li. 5. ca. 3.

^q Soz. lib. 7. ca. 9.

^r Idem vbi supr.

^s Theod. lib. 4. cap. 12.

^t Theod. lib. 5. cap. 8. Socr. & Soz. vbi supr.

^u Gregorius Nazian. epist. 12. & 13.

^y Sozom. ibid.

^z Socr. lib. 5. c. 8. Theod. lib. 5. c. 3.

^a Theod. ibid.

^b Socrat. lib. 5. cap. 6. & 8.

^c Theod. ibid.

^d Theod. ibid.

^e l. 3. lib. 1. 6. tit. I. C. Theod.

^f Theod. & Socrat. lib. 5. cap. 8. Sozom. l. 7. c. 9.

^g Theod. lib. 5. ca. 6. & 7. Socr. lib. 5. cap. 8. & 9.

^h Sozom. li. 7. c. 8. & 10. Gregor. Nazian. in carm. de vita sua.

ⁱ Greg. Nazian. ibid. Greg. pref. byt. in vita Gregorii Nazianz.

^j Socr. lib. 4. c. 21. & lib. 5. cap. 5. & 7. Sozom. lib. 6. cap. 17. & lib. 7. cap. 5. Theod. lib. 5. cap. 8.

^k Socrat. l. 5. c. 7. & Soz. lib. 7. c. 5.

simum templum, Anastasiam nomine, adiecerunt, quod eo in loco Nicæni Concilii fides hominum improbitate collapsa, reuixerit. Diuturnis autem laboribus exantlatis, multos passus Ariannorum consiliatus, tandem ne catholicorum quidem effugit inuidiam. Aegyptii^h namque episcopi Maximum philosophum Cynicum, postea Apollinaris præstigiis excæcatum, cuius fuerant corrupti pecuniis, in illius locum tumultuariis suffragiis suffecerunt. Cessisset statim Gregorius, & in optatissimam quietem lubenti animo rediisset, nisi piorum precibus fere inuitus detentus fuisset. Quin etiam non multo post Meletius, ceterique episcopi, qui ad generale Concilium hanc etiam ob causam conuocati fuerant, ut Constantinopolitanæ ecclesiæ, sedatis tumultibus, pacem conciliarent, cum probe nossent, quam legitime Gregorius eam ecclesiam regendam suscepisset, & quam salutaribus præceptis atque institutis informasset regiam ciuitatem inter tot hæreticorum procellas fluctuantem, Maximoⁱ Cynico e sacris ædibus exturbato, eiusque actis omnibus abrogatis, illum in suscepto regimine confirmarunt. Sed paulo post mortuo Meletio, & a Gregorio Nysseno^k funebri oratione laudato, cum uideret Gregorius furere magis in dies Aegyptios, habita oratione ad centum quinquaginta patres, sponte dimissionis libellum petiit, & se episcopali munere abdicauit. Substitutus^l in eius locum fuit tam imperatoris studio, quam uniuersæ Synodi sententia, Nestarius Tarsensis, illustri loco natus, senatorii ordinis, tunc etiam prætor, ætate grauis, & honestissimis moribus. In eam uero electionem tam concordibus animis itum est ab episcopis, qui grauius antea dissidebant, ut eum locum, in quo rebus pax reddita fuit, Concordiam nominarint. Maximo itaque eiecto, mox Concilii patres ad ecclesiam variis hæreseon laqueis extricandam, animum adiecere. Aduocauerat autem in Synodum Theodosius episcopus etiam Macedonianos^m numero triginta sex, duce Eleusio Cyziceno, quod futurum speraret, ut pro ea, quam cum Liberio societatem inierant, in Homousion conuenirent: quod cum illi nunquam se admissuros professi palam essent, e Synodo recessere. Patres uero post legitimas de orthodoxis dogmatibus disputationes, Eudoxianis, Eunomianis, Macedonianis, Pneumatomachis, Sabellianis, Marcellianis, Photinianis, Apollinaristis anathema dixerunt: editaque fidei formula, quam Gregorius^o Nyssenus Synodi auctoritate conscripsit, non solum Patris & Filii, sed & Spiritus sancti gloriam unam, maiestatem

^h Greg. Nazian. Socr. Theod. Sozom. & Greg. prelb. vbi supra.

ⁱ Concil. Constant. Can. 6. Sozom. l. 7. c. 9.

^k In funere Meletii.

^l Socr. & Theod. l. 4. c. 8. Sozom. lib. 7. c. 8.

^m Damascen. li. 3. de imagin.

ⁿ Socr. lib. 4. c. 8. Sozom. l. 7. c. 7.

^o Can. 1.

ANNO
CHRISTI
381.

parem, indiuisam sanxere substantiam. Qua fide sanctissime explicata, & nonnullis^p decretis quæ ad ecclesie pacem & episcoporum concordiam spectare videbantur, adiectis, domum rediere. Imperator^q autem seuerissimis cauit legibus, ut quicumque a Nicæno, Constantinopolitanoque symbolo dissentirent, episcopatibus spoliarentur; nec modo non prouerberentur ad alios, sed ab ecclesiis, ab urbium mœnibus, ab hominum consortio pellerentur. Quæ de causa cum per ciuitates tumultuarentur hæretici, apertisque odiis ac seditionibus omnia permiscerent, Theodosius in ecclesie pacem resarciendam intentissimus, acceptis a Damaso literis, quibus orientales episcopos ad Romanam Synodum ex toto orbe terrarum cogendam^r inuitabat, suæ ditionis episcopos, cuiuscumque religionis ac sectæ forent, iterum Constantinopolim conuenire iussit. Vbi conuenere, ex Nestarii^t consilio interrogat Arianos, Eunomianos, Macedonianos, velintne acquiescere sanctis ecclesie doctoribus, qui antequam eorum hæreses erumperent, de recta in Deum fide disputarant. Collaudant aliqui imperatoris consilium ac mentem: improbant alii, non tam veterum doctrina patrum, quam dialecticorum captiombus laqueisque confisi: dumque inter se litigant atque altercantur, imperat Theodosius sectarum principibus, ut suam singuli fidem referant in libellos: quibus stata die acceptis ac perlectis, diuinæ sapientiæ lucem in re tam ardua suppliciter implorat: reliquis tandem damnatis, ac palam conceptis libellis, Homousianam fidem, ut optimam atque apostolicam, comprobat. Consternati discedunt hæretici, a suis etiam exagitati clientibus ob mutuam inter se ipsos dissensionem, quæ eorum causam despicabilem fecerat, & malæ suspicionis.

Hic Romanam profectionem ex Damasi^u præscripto episcopis denuntiat imperator. Illi, cum græges suos, præsertim quos ab Arianis tenebris & voragine nuperrime liberarant, inter tot hæreticorum turbas atque insidias deserendos esse non putarent, tres episcopos, Cyriacum, Eusebium, Priscianum legatos Damaso miserunt cum synodicis literis, quibus & causas, cur ad Urbem vocati non adiiissent, explicarunt, & œcumenicæ Synodi, quam anno superiore Constantino poli celebrarant, acta Romano pontifici recognoscenda obtulere: quæ^x ab eo confirmata sunt. Quo ex tempore ea tamquam per apostolicam sedem approbata, summæ semper venerationi fuerunt. Itaque in Concilio Calchedonensi act. iij Paschasinus, Lucentius & Bonifacius

^p Niceph. li. 12. cap. 13.

^q Theod. lib. 5. cap. 8.

^r C. Theod. lib. 16. tit. 1. lib. 3. & tit. 5. l. 6. & 14.

^s Soct. l. 5. c. 10. Sozom. lib. 7. c. 12. Theod. lib. 5. c. 8. & 9.

^t Theod. ibid. Soct. l. 5. c. 10. Sozo. li. 7. c. 12.

^u Theod. lib. 5. cap. 9.

^x Photius epist. ad Michael. Bulg. de septem Synod. c. 1.

apostolici legati nomine Leonis papæ, regulam fidei a Nicænis & Constantinopolitanis & Ephesinis patribus expositam, palam profitentur: quibus & tota Synodus assensit. Item in act. V. sic habetur: Definimus igitur, ordinem & omnes formulas custodientes, quæ de fide sunt constitutæ, & nos a Synodo quondam in Epheso facta, cuius præsidēs fuerunt sanctissimæ memoriæ Cælestinus Romanorum, & Cyrillus Alexandrinorum, præfulgere quidem rectæ & immaculatæ fidei expositionem sanctorum & beatissimorum trecentorum decem & octo patrum, qui in Nicæa temporibus piæ memoriæ Constantini imper. congregati sunt; seruari autem & ea, quæ apud Constantinopolim a sanctis centum quinquaginta patribus decreta sunt, ad expellendas quidem omnes germinantes hæreses, & ad confirmationem eiusdem catholicæ & apostolicæ nostræ fidei. Atque hæc duæ actiones Calchedonenses referuntur & approbantur in Synodo V. Constantinopolitana, collatione VI. ubi & bis symbolum decantatur, semel iuxta formulam Nicænam, iterum iuxta Constantinopolitanam explicationem. Ad hæc in Lateranensi Concilio sub Martino primo, consult. IV. Constantinopolitanum symbolum principio recitatur, tamquam fidei fundamentum: qui mos acritus ad posteriores Synodos manauit. Sed & Concilium Toletanum III. Canone XI. Pro reuerentia, inquit, sanctissimæ fidei, & propter corroborandas hominum inualidas mentes, consultu piissimi & gloriosissimi Reccaredi regis, constituit Synodus, ut per omnes ecclesias Hispaniæ & Galliciæ, secundum formam orientalium ecclesiarum, Concilii Constantinopolitani, hoc est, centum quinquaginta episcoporum, symbolum fidei recitetur, & priusquam Dominica dicatur oratio, voce clara populo prædicetur, quo & fides vera manifestum testimonium habeat, & ad Christi corpus & sanguinem prælibandum pectora populorum fide purificata accedant. Romani etiam pontifices in fidei professione inter œcumenicas Synodos Constantinopolitanam secundo loco semper reponunt: quo in genere S. Gregorius ait: Præterea quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, sicut sancti euangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor; Nicænum scilicet, in quo peruersum Arii dogma destruitur: Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error conuincitur: Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas iudicatur: Calchedonense vero, in quo Eutychetis,

† Lib. I. epist.
24.
Rom. 10. 9. 10.

